

Meddelanden

af

Gestriklands Fornminnesförening.

1898.

Efterföljande berättelse om ryssarnes angrepp på Gefle 1719 är benäget lemnad af ingenjören hr *A. Nilson* härstädes. Den derpå följande redogörelsen för de skador, som dervid tillfogades landsbygdens invånare, är deremot anskaffad af föreningens styrelse samt utgör fortsättning på en dylik redogörelse för stadsbornas förlust vid samma tillfälle, meddelad i förra årets häfte. Originalen finnes i riksarkivet.

Ryssarnes angrepp på Gefle år 1719.

Utdrag af en utaf Bergmästaren G. Walerius den 12 december 1719 till Kongl. Bergskollegium afgifven »Relation om bergvärkens tillstånd uti Upland och Westernorrland år 1719», intaget i den till åtskilliga jernverk utdelade boken »Dannemora Grufvor», historisk skildring af J. Wahlund, tryckt år 1879 hos P. A. Norstedt & Söner.

Efter skildring af ryssarnes härjningar den 12 och 13 juli å Singö och Häfverö; den 14 juli vid Hargs Bruk; den 15 juli vid Schebo Bruk; den 16:de vid Ortala Bruk; den 18—19 juli vid Börstil, Öregrund, Gräsön och Walö; den 20—23 juli vid Kalleröfjärden, Forsmarks Bruk och Hållnäs; den 24—29 juli vid Leufsta Bruk, Tegelsmora, Tobo Masugn, Åkerby Bruk och Wesslands Bruk; fortsattes skildringen sålunda:

»Den 30 anlände fienden kl. 3 om morgonen till Harnäs-viken först med några och 20 galejor, och strax efter några och 30 fartyg, som man kunde räkna, der landstigningen genast skedde. Öfverstelöjtnant Taube stod der till försvar med 400

man af finska regementena, men med order att icke våga någon träffning, der fienden skulle finnas vara honom öfvermäktig, på det att vårt hufvudförsvär icke måtte försvagas genom några nederlag, och att fienden icke genom tagne fångar måtte få kunskap om våra stridskrafter, hvarför han drog sig tillbaka till Gefle. Strax derpå blef Harnäs Bruk, med dess hammare, masugn, mjölqvarn och andra tillhöriga hus stuckne i brand.

Imellertid utskickade fienden kosacker att rekognoscera, hvilka kl. 6 om morgonen stötte på en vår förpost vid *Gärsta* by, $\frac{3}{8}$ mil ifrån staden, men foro genast af igen och dervid antände de byar, som lågo efter deras väg. På södra sidan afbrändes äfven alla byar samt Elfkarleby på vestra sidan om elfven och skulle nog Elfkarleby Bruk och assessor Leijells gård Fläräng, $\frac{1}{2}$ fjärdingsväg från Harnäs, icke hafva undgått samma olycka, om han icke låtit igenstänga, förhugga och förvillia vägen så att de ej hittat dit.

Det manskap, som under general Hamiltons kommando befann sig i Gefle, bestod af de finska regementena af general-löjtnant Armfelts armé och jemväl något kavalleri, tillsammans vid pass 1,000 man, jemte bruksfolket och allmogen i Gestrikland ungefär 1,200 man, som alla en god tid förut blifvit indelade i kompanier, försedde med ammunition och goda gevär, samt på allt sätt uppmuntrade till kraftigt motstånd.

Efter man stundligen väntade angrepp af fienden, och för att manskapet måtte få bättre vara i beredskap att taga emot honom, lät hr generalen dem på eftermiddagen marschera utur staden och lät genom nedrifvande af alla gärdesgårdar, småhus och lador göra fältet och platsen ren, samt uppställde manskapet på en fördelaktig plats i full slagordning, formerande linien så, att dess högra flygel betäcktes af ett brant berg och den venstra af några instängda vretar, hvarest gärdesgårdarne och några hus stodo i vägen och kunde hindra fienden att bryta in i flanken. I bröstet ställes under en artilleri-löjtnants inseende 6 fältstycken som hr generalen låtit anskaffa 2 från Falun och 4 från Jämtland.

I sådan ordning blef manskapet stående i 4 dygn på fältet, på det sättet att de hvar för sig bakom själfva linien uppreste hyddor af gärdsel och granris till betäckning för sig

och sina gevär, och der de kunde hvila, medan de voro så nära till hands, att hvar och en vid ringaste vink var på sitt förelagda ställe.

Imellertid hade fienden på alla höjder och berg i skogen sina kunskapare ute, angrep ock förposten vid *Gärstad* med sina kosacker för att narra den efter sig in i skogen, der man efteråt förnam att fienden instuckit ett starkt parti i försåt, till att uppsnappa från vår sida några fångar, hvilket dock på allt sätt var försigtigt förebyggt genom sträng befallning att de icke måtte draga sig inåt skogen, så att fienden icke kunde få någon vidare kunskap om vårt tillstånd, än af ett eller annat qvinfolks berättelse, som han uppfångat. Men i öfrigt var allt å vår sida så stilla och tyst utan ringaste buller, att han ej kunde veta, hvad tankar han skulle draga deraf.

Derför kunde fienden icke af det stolta utseendet, som den uppställda linien och de å fältet uppresta hyddorna gjorde jemte de om nätterna upptända eldarne annat döma, än att vi voro fullkomligt i stånd att taga emot honom, och därför fann han sig intet kunna uträtta på denna sidan, hvarför han drog sig ur Harnäsviken till ett fäbodställe $\frac{1}{2}$ mil öster om staden, benämndt *Kastet*, der han dolde sig med sina galejor bakom en skogsudde, och uppkastade strax sina kosacker på södra sidan af Geflefjärden, för att undersöka landet, stickandes eld på några under staden hörande välbygda fäbodar.

På norra sidan om fjärden $\frac{3}{8}$ mil från Hille kyrka satte han äfven i land, och framfor der med sina kosacker på vanligt sätt, sättande eld på några hölador som han öfverkom. Sjöledes försökte han ock en och annan gång att löpa in med några galejor, och dessutom gående norrut under *Limön* med åtskilliga fartyg, hvilket i hamnarne inlupna fiskare och sjöpatruller visste att berätta om, sålunda görande min af, att antingen gå Gefle förbi längre norrut eller ock att försöka en landstigning vid Hille Masugn och sedan gå tillbaka till staden.

Af sådana fiendens rörelser hade hr generalen strax kunskap, hvarför han drog manskapet från den först uppställda linien till ett lämpligt ställe mellan staden och skogen bakom Stenbergs gård, så att fronten gjordes österut emot fienden

vid Kastet; och på norra sidan bredvid norr-ån och de der belägna qvarnar utstakades en slagordning med utsatta platser för hvar officerare och dess folk.

Att sjöledes hindra fiendens inlopp, hade genom hr generalens anstaltande en skans någon tid förut blifvit anlagd uti inloppet, med stycken under en styckjunkares kommando, försedd med nödigt artillerifolk och all behörig ammunition samt nödig besättning under en kapten, af 40 man och dessutom åtskilliga som blifvit så skadade att de icke kunde göra tjenst i fältet. Ifrån denna skans blef fienden, så ofta han med sina galejor tedde sig fram i fjärden, så mött med styckeskott, att han genast måste vända om igen.

Skulle fienden på Hille Masugns sida velat göra infall, der en liten utpost var stäld, så var icke allenast af kavalleriet vissa beordrade att vid första vink bevaka den platsen utan ock till infanteriets hastiga ditskaffande den anstalt vidtagen, att vid Tolffors Bruk och invid staden några hundra hästar från landet voro inskaffade och i beredskap, hvarmed infanteriet kunde i hastighet rycka fram, till dess den öfriga armén kunde komma till hjälp.

Som fienden på alla ställen omkring staden och från höjderna i skogen observerade våra anstalter och fann att all passage, så sjöledes med galejorna, som på landsidan var honom betagen; så igenom Guds nåd och slike försigtigt tagne författningar, samt genom den kunskap fienden fått om våra tvänne kommenderande generalers, Hamilton och Armfelt närvaro, kunde han ej finna att för honom något var att här uträtta, hvarför han drog härifrån tillbaka söderut den 2 Augusti om aftonen, sedan han afbränt några fäbodrar och hölador här i nejden.»

N:o 1.

Extract af Häradz-Rättens Höste Tingz
Protocoll med Hille och Wahlbo Sochnar uti
Strömslund d. 20 october 1719.

S. D. Upplästes de i föllie af Hennes Kongl. Maj:ts nådigste befallning förrättade syn och Wärderingar öfwer den skada som wijd Fiendens infall här i orten förledne Sommars blifwit tillfogat nedanskrefne Personers fasta och Löse ägendomb.

1:o).	Harnäs, Anders Johanson	D:r	1,319:	16
	Furuwijk, Lars Pärson	»	1,232:	—
	Johan Nillson	»	460:	—
	Grindöga, Ohl Erson	»	1,255:	—
	Anders Anderson	»	550:	—
	Mårten Ohlson	»	432:	08
	Ioen Erson	»	654:	—
	Lärkebo, Anders Hanson	»	80:	—
	Mörtzbo, Olof Ohlson	»	62:	—
	Kubbo, Olof Mattson	»	88:	—
	Anders Larson	»	88:	— 6,219: 24

Hwilkas skada Crono Exp:s-Fougden Carl Harsten och Tolmännen, Pär Anderson i Ytterhärda, samt Joen Erson i Alls-borga Synt och Wärderat.

2:o). Een ounderskrefwen Specification med wjd satt wärdie på Båtzmannens Erich Järnbärg tagen skada af Fienden i Kaste d. 1 Augusti 1719 Nembl.

Bestigande sig till 1,340 D:r.

D:o på Hans Nilsons en fattig Torparens

skada i Kaste, Tillhopa 30 D:r 24 öre.

Med hwilket Häradz Rätten sig ej vidare befatta kunde, utan dem allenast oppläste, blifwandes de samme här med till Generalen och Landzhöfdingen Högwählb. Hr Baron Hugo Hammlton i ödmiukhet öfverskickade, som för de här wed ussle blefne Pärsoner, genom dess högstgällande föreskrift hoos hennes Kongl. Maj:t om någon ehrsättning, eller frijhet, högunstigt intercidera tächtes. Actum ut Supra.

På Häradz-Rättens wägnar

Lars Stiernmarck.

Uppläst på Hille och Wahlbo ting d. 20
october 1719.

Till Ödmiukaste föllie af Hans Excell. Hr Generalens
och Gouverneurens Order under d. 10 augusti sistl. har under-
tecknade besichtigat och Wärderat, de af den Ryska krigz-
machten, innewarande åhr afbrände Hemman och ägendom
uti Gästrikeland och

Wahlbo Sochn

Harnäs, Anders Johanssons Hemman $\frac{1}{10}$ Mtl., Kopp:mt.

Mangården.

1:o.	Byggningen bestådt af		
	2:ne stora Stufwor		
	1 Cammare med		
	1 Förstufwa, 3:ne Spislar och 2:ne		
	Bakvgnar, skattes til det rin-		
	gaste	D:r 250: —	
2:o.	Byggningen		
	En liten Stufwa		
	En Cammare och		
	En förstuga jempte 2:ne spislar...	» 100: —	
3:o.	Byggningen		
	En Brygggestufwa med Spisel		
	En Cammare tillika med		
	En ohwalfd källare derunder.....	» 100: —	
	En mölckbod med		
	En ohwalfd källare.....	» 45: —	
	Ett Stolp härbre in på gården om		
	12 hwarf med Tråttzbottn öfwer	» 60: —	555: —

Stallgården.

Ett Stall med 3:ne Spiltor och Tråttz-		
bottn öfwer, jempte 2:ne Portlider		
äfwen Tråttzbottn der öfwer	D:r 70: —	
Ett fähuus om 12 al:rs längd 8 hwarf	» 70: —	
Ett nytt gethuus 8 al:r långt och bredt		
7 hwarf högd.....	» 30: —	

Ett fårhuus dito	D:r 25: —	
Ett foderhuus 11 aln. långt, 10 bredt		
7 hwarf	» 20: —	
Ett Swinhuus	» 8: —	223: —
En Sädeslada med ett golf och lofwa		
om 9 al:rs längd, 8 hwarf hög	D:r 40: —	
En Badstufwa med 2:ne lafwar och En		
Swala om 11 al:rs längd	» 50: —	90: —

Höö Lador.

Twenne hölador hemma wid gården		
à 20 D:r	D:r 40: —	
23 skrindor höö som warit inbärgat och		
tillika oppbrändes à 8 D:r	» 184: —	224: —

Siöbodar.

En Siöbod med Swala och Tråttzbottn	D:r 40: —	
En dito nyare om 10 hwarf	» 50: —	90: —

Fiske Redskap.

En ny Siötbåt	D:r 25: —	
3 st. nya Siötar à 10 D:r	» 30: —	
30 st. Ryskior à 5 M:k	» 37: 16	92: 16

Swin.

1 st. om 3 åhr	D:r 25: —	
1 st. om 2 åhr	» 18: —	
1 st. mindre dito	» 2: —	45: —

Furuwik, Lars Perssons Hemman $\frac{1}{10}$ Mantal Kopp:mt.

Mangården.

1:o.	Byggningen		
	2:ne Stufwor med		
	1 Förstufwa, 16 al:rs längd, 7		
	hwarf högden, 2:ne Spislar och		
	en Bakugn	D:r 200: —	

2:o. Byggningen			
2:ne Cammare med en Spisel, 11			
al:rs längd, 7 hwarf hög.....	D:r	100: —	
Ett Stålp härbre med 3 lång-			
wäggas, och Trättzbottn öfwer »		60: —	
En drichz källare ohwalf, med en			
bod om 4 hwarf och 9 al:rs			
längd öfwerbygd.....	»	40: —	
En kåhl källare ohwalfd med 2			
hwarfz öfwerbyggning och 7			
al:rs längd.....	»	20: —	420: —

Stallgården.

1 Stall med Portlider, 18 al:r långt 14			
hwarf högt.....	D:r	70: —	
1 Foderhuus 8 al. långt, och 8 hwarf »		15: —	
1 Fähuus, 10 al:r 7 hwarf.....	»	50: —	
1 Fährhuus med Swalar 5 al:r, 7 hwarf »		18: —	
1 Gethuus, 6 al:r 7 hwarf.....	»	18: —	
1 Swinhuus, 4 al:r 7 hwarf nytt.....	»	8: —	179: —
En Badstufwa med Swala 12 al:r 7 hwarf D:r		50: —	
Ett Wedlider, 7 al:r, 8 hwarf.....	»	25: —	
Ett mindre dito 6 al:r 8 hwarf.....	»	15: —	90: —

Siöbodar.

En Siöbod, 12 al. 16 hwarf, med Trättz-			
bottn och bryggor rundtom kring.....	D:r	50: —	
En ny, om 8 al:r 10 hwarf, jempte			
Swala och Båthuus.....	»	50: —	100: —

Höö Lador.

1. En med lofwa, 9 hwarf, 8 al:r.....	D:r	40: —	
2. En dito 12 al. 8 hwarf äfwen med			
lofwa.....	»	40: —	

3. En dito 8 al. 7 hwarf			
4. En dito 8 al. 9 hwarf			
5. En dito 8 al. 8 hwarf			
6. En dito 8 al. 8 hwarf } à 9 D:r.....	D:r	45: —	
7. En dito 1/2 parten med			
Joh. Nilsson.....			
8. En dito 1/2 parten.....			125: —
25 Skrindor Wret hö, är det til det			
ringaste inbärgat, och sedermera opp-			
brändt à 8 D:r.....	»		200: —

Fiske Redskap.

8 st. Siötar à 8 D:r.....	D:r	64: —	
16 st. nya och gamla Ryskior à 6 M:k »		24: —	
1 st. ny Noth om 36 fambnar, allenast			
1/2 delen.....	»	30: —	118: —
Summa.....			1,232: —

Furuwik, Johan Nilsson 1/10 Mantal.

Mangården.

En stor Stufwa, om 12 al:r, 8 hwarf, med			
Spisel och Bakugn, med dess behör... »		120: —	
Ett Stolp härbre 10 al:r, 8 hwarf.....	»	60: —	
En Badstufwa 8 al:r 8 hwarf.....	»	40: —	
En Sädeslada med loga, 9 al:r 10 hwarf »		50: —	270: —

Stallgården.

Ett fähuus med ett afdelt Stall 10 al:r,			
7 hwarf.....	»	40: —	
Ett foderhuus, 9 al:r 7 hwarf.....	»	15: —	
1 Swinhuus.....	»	6: —	
Ett Wedlider.....	»	15: —	76: —

Höö Lador.

1. En Höölada i Nirsbo wreteng.			
2. En half med Lars Persson.....	4: 16		
3. En dito 1/2.....	4: 16	18: —	

5 $\frac{1}{2}$ skrinda höö, med hwad som warit
hemma i gården, skattes till det rin-
gaste wara oppbrändt à 8 D:r D:r 44: — 62: —

Fiske Redskap.

10 st. Ryskior, deribland 4 st. nya à
6 M:k D:r 15: —
7 st. Braxen Näth à 1 D:r » 7: —
 $\frac{1}{2}$ ny Noth med Lars Persson » 30: — 52: —
Summa 460: —

Grindöga, Påstbonden Olof Ersson $\frac{1}{5}$ Mantal

Mangården.

1:o. Byggningen
2:ne stora Stufwor
2:ne Cammare
En Nattstufwa på samma Byggning
En förstufwa, tillsammans 33 aln.
7 hwarf förutan Nattstufwan,
7 hwarf D:r 350: —
2:o. Byggningen helny
1. Sängstufwa
1. En Bryggstufwa med Spislar
och Murpanna, 15 aln. 9 hwarf » 190: —
3:o. Byggningen
1 Nattstufwa uthan Spisel
2:ne Bodar med Portliden emellan,
16 al:r, 15 hwarf hög, doch
gambla rum » 150: —
1 Wedliden 11 al:r 7 hwarf » 25: — 715: —

Stallgården.

1 Stall, 15 aln. 9 hwarf, med 6 Spiltor D:r 50: —
1 Stalls Lider med Trättzbottn öfwer... » 30: —
1 Fähuus, 15 al., 9 bredt 6 hwarf } » 90: —
1 Foderhuus, dito 12 aln. }

1 Gethuus 15 aln. längd, med Swala,
1 Fårhuus emellan 9 hwarf med Trättz-
botn 60: — D:r 230: —
1 Nytt Wagns Lider med 3 wäg-
gar 11 aln. längd, 9 bredt,
och 9 hwarf 25: —
1 Swinhuus 6 aln. långt och bredt 8: — » 33: —
1 Sädeslada med en lofwa 12 aln. 10
hwarf » 50: — 313: —

Än Mangården.

En drickeskällare ohwalf med Bod öfwer-
bygd om 10 al:r 8 hwarf D:r 50: —
En Siöbod 7 aln. 6 bred 50: —
1 Fiskare Stufwa 7 al:r 30: — » 80: —

Fiske Redskap.

En Siötbåt 30: —
8 st. Siötar à 6 D:r 48: —
12 st. Ryskior à 6 M:k 18: —
10 st. Braxen Näth à 1 D:r 10: — » 106: — 186: —
8 Skrindor höö oppbrändes hemma i
gården à 8 D:r » 64: —
1 Skrinda hallm dito » 6: — 70: —
Summa 1,254: —

Grindöga, Jon Ersson $\frac{1}{5}$ Mantal.

Mangården.

1:o. Byggningen
1 hwardagz Stufwa
1 Cammare med
1 Förstufwa, och 2:ne Spislar, 24
al:rs längd, 10 al. bred D:r 180: —
2:ne gamla bodar med
1 Nattstufwa, 14 aln. lång, 8 bred,
12 hwarf » 80: —
1 Bod dito, 9 aln. lång, 7 hwarf » 35: —

1 Ny bod dito 9 aln. lång och bred 8 hwarf	D:r	40: —	
1 Källare med Stolp-härbre öfwer »		60: —	
1 Wedlider, 12 aln. med 3 väggar »		20: —	415: —

Stallgården.

1 Stall med ett lider om 12 aln. längd 8 bred, 11 hwarf högt	D:r	45: —	
1 Fähuus, 12 aln. långt, 9 bredt, 7 hwarf, med ett gammalt foderhuus och Swala »		70: —	
1 Ny Sädeslada med lofwa, 12 aln., 10 hwarf	»	60: —	
1 Wagnzliden	»	6: —	181: —
En Siöbod	D:r	40: —	
5 Skrindor hårdwaldzhö à 8 D:r	»	40: —	
$\frac{1}{2}$ Skrinda hallm à 6 D:r	»	3: —	43: —
Summa			654: —

Grindöga, Anders Andersson $\frac{1}{5}$ Mantal.

1:o. Byggningen			
2:ne Stufwor			
1 Cammare			
1 Förstufwa, med 2:ne Spislar och En Bakugn, 24 aln. lång, 10 bred, 7 hwarf	D:r	220: —	
2 st. bodar 12 aln. lång, 9 bred, 7 hwarf	»	40: —	
Ett Stolp härbre	»	60: —	
En bod med Portlidret 8 aln. långt och bredt	»	30: —	350: —

Stallgården.

1 Stall 14 aln. långt, bredt 8 alr med 1 lider 8 hwarf	D:r	40: —	
En Sädes lada med lofwa	»	60: —	
Ett Wedlider	»	10: —	70: —

Fiske Redskap.

En gl. Siöbod	D:r	15: —	
En gl. Båth	»	12: —	
4 st. Siötar à 5 D:r	»	20: —	
2 st. Ryskior à 6 M:k	»	12: —	59: —
En Skrinda höö	D:r	8: —	
$\frac{1}{2}$ Skrinda Hallm	»	3: —	
$\frac{1}{2}$ Tunna Spannemål	»	20: —	31: —
Summa			550: —

*Grindöga, Mårten Olsson $\frac{1}{5}$ Mantal.**Mangården.*

2 Stufwor			
1 Cammare med			
1 Förstufwa, En Spisell och en Bak- ugn, Skattas lika med Ion Erssons ..	D:r	180: —	
En källare ohwalfd med Trätzbottn	»	20: —	
En Mathbod, 8 aln. 9 hwarf	»	30: —	
En Ny bod, dito	»	30: —	260: —

Stallgården.

Ett Stall, 9 alrs längd, 8 aln. bredt, 7 hwarf	D:r	30: —	
Ett gammalt fähuus, 14 aln. långt, 12 aln. bredt, 8 hwarf	»	36: —	
En Sädeslada til lika wärdie med Jon Erssons	»	60: —	126: —

Fiske Redskap.

5 st. Siötar à 5 D:r	D:r	25: —	
2 st. lagn Näth à 6 M:k	»	3: —	28: —
$\frac{3}{8}$ Tunna Spannemål	D:r	11: 08	
$\frac{1}{2}$ Skrinda höö	4: —		
$\frac{1}{2}$ Skrinda Halm	3: —	» 7: —	18: 08
Summa			432: 08

Lärckebo, Anders Hansson och Daniel Olsson.

Siö-Redskap.

1 Siöbod, skattas til.....	D:r	50: —	
1 Siöth båth	»	30: —	80: —

Martzbo, Olof Olsson.

1 Siöbod	D:r	50: —	
1 Siöthbåth	»	12: —	62: —

Kubbo, Olof Matzon.

6 st. Siötar à 10 D:r.....	D:r	60: —	
6 st. Linor à 1 D:r.....	»	6: —	
1 Siötbåth	»	12: —	
1 Täckel.....	}	»	10: —
1 Fäll.....			
1 Wallmars Räck.....			
			88: —

Dito, Anders Larsson,

lika många Pertzedlar, och af samma beskaffenhet.....	D:r	88: —
--	-----	-------

Sammandrag:

Harnäs, Anders Johansson	D:r	1,319: 16
Furuwik, Lars Persson	»	1,232: —
Johan Nilsson	»	460: —
Grindöga, Olof Ersson	»	1,254: —
Anders Andersson	»	550: —
Mårten Olsson	»	432: 08
Joan Ersson	»	654: —
Lärckebo, Anders Hansson	»	80: —
Martzbo, Olof Olsson	»	62: —
Kubbo, Olof Matzon	»	88: —
Dito, Anders Larsson.....	»	88: —

Tillsammans Kopp:mt 6,219: 24

Sålunda wara rätteligen Synt och Wärderat, dels effter egarnes oppgifwande, dels och som man funnit af de afbrände

Tompterne, Uthom hwad de af Lösöron mistat, hwilka man als icke opptecknat, det warder med wåre Nampn och Bomärken bekräfftat af Grindöga d. 17 Oct. 1719.

Biwistat och oppsatt af

Per Andersson i Ytterhärde. C. F. Hansten. Jon Ersson i Ahlborga.
Tollfmän.

N:o 2.

Uppläst på Hille och Wahlbo ting d. 20
Octb. 1719.

Båtsmans *Erich Iärnbergz* tagne skada af Fienden i Kaste
d. 1 Augusti Månad.

Wånhus två Stufwor Cammare och farstufwa, med två Spisar spiel och bakugn	D:r	200: —
Ny kiellare ohwäld med öfwerbygna med lås gång- iärn, gångiärn till dörar på öfwerbyggnaden	»	20: —
Twå bodar med lås och dörar gångiärn item en port med gångiärn och klincka item ett nytt Swijnhus med dör och gångiärn	»	40: —
Trij Fåhus, med ett nytt lider och tack	»	24: —
Hö inbärgat samt stod opbölat. item en lada	»	110: —
En ny bastufwa.....	»	30: —
Husgeråd innandöme, bestod i 3 grytor, 2 steke- pannor, en större en mindre, 3 st. Tenfat, 4 tenskalor, 3 bleckskalor, 4 st. blecktallrikar, 2 st. malmgryta. 11 st. nafrar större och smerre, 1 st. huggyxa 1 st. såg 2 st. slagbårar band- knif med mera kiärl, kåppar och tråg etc.	»	170: —

Kläder.

En kläs klädning för mig Calmincks wäst hel
ny. Min hustrus kläder. En ny Callminckz
klädning kiortell och tröija. 1 st. regarns tröija,
item en ny skåttygs kiortell och tröija. En
ny blå kiortell och tröija af ull och lin
blandat, 1 par Rudkordwangs skor. Fyra ny
stickade tröijor, Twå stycken kläs kiortlar half-
slitna. Ett st. kiortel hemwäfwat af ull och

linne, 2 st. nya westgiöttecken, nytt bord tecke
 1 st. nyt förlåt, 1 st. gammalt förlåt 3 st.
 fellar 3 kuddar med dun uti. Siökläder som
 brukas på not båten 1 st. ryia 1 st. fäll, något
 gammal 2 kuddar gamla. 6 st. fårskin bättre
 1 st. bäckhud obered 7 st. getskin obered, 1 st.
 obarekat kohud, $\frac{1}{2}$ kohud barekad 4 st. gemena
 hvardags kiortlar 11 alnar welmar nyligen wäfwit
 6 st. lakan och andra linkläder såsom hattar
 mössor kartuns förkläde siortor och särckar och
 handkläde. Örngätzwar och annat småt med
 mera halsdukar och pigans kläder effter samwetet

En ny wallmars kiortel	D:r 400: —
En ny wästgiöt kiortel	» 12: —
En klädes tröija	» 8: —
En tröija af rosugt tygh	» 15: —
En skåttygs lifstyckie	» 12: —
En ny Calminecks natmössa	» 6: —
Ett par waxläders stöflar halfnötta	» 4: —
Ett par stöflar af svensk läder	» 12: —
Ett par fina blå strumpor	» 6: —
Ett par grå ullstrumpor	» 6: —
6 M:k häckla lijn	» 4: —
5 st. twätta skiöttgarn harfwor	» 10: —
En förtent kopparpanna om 3 stoop	» 5: —
2 M:k Tysk hampa	» 5: —
Ett messings bäcken	» 4: —
3 fierdingar strömming	» 3: —
En fierding sill	» 30: —
En fierding salt	» 15: —
En fierding Torfisk	» 6: —
6 st. gambla får	» 6: —
3 st. kor	» 24: —
$\frac{1}{2}$ t. Rågmöhl och en $\frac{1}{8}$ t. malt. 3 Læ smör 2 Læ ost	» 90: —
4 st. killingar	» 65: —
	» 8: —

Summa D:r 1,340: —

Gefle d. 8 Aug.

A:o 1719.

Söderby runsten vid Gefle.

II.

Senare efterskrift.

I.

Söderby runstens inskrift skulle visst icke vara att föra till våra mera hårdtydda, vore icke den redan ofta nämnda runföljden : þOBRUSIFURþILANKLANS : allt annat där är lätt att tyda. Jag har i det föregående påvisat hurusom, då dennas senare hälft : FURþILANKLANS, allt intill sista tider varit tagen som ett FUR þIL ANKLANS, det der skulle vara lika med ett *for till England*, denna tydning kommer i strid både med ordens kraf och sakernas, och sålunda icke längre kan få gälla. Jag har då föreslagit att i FURþILANKLANS se ett FURþI LANK LANS, deri jag såge så mycket som *förde lands ledung*. Från det sakligas sida kan mot denna tydning, synes mig, icke gerna något allvarligt jäf göras : ingenting är därmed utsagdt som ej väl sämjes med det hela. Här talas om en härfärd till Tavastland under öfverhöfvidsmannen Fröger. Höfvidsmannen för Tiundalands ledung, Ihilp, som är med på färden, dör i Tavastland, och dennes broder Bruse, som efter Ihilps död öfvertagit hans tjänst, låter återkommen från härfärden resa brodens minnessten. Det är allt. I allt detta är ingenting som strider mot något annat i det sagda, ej heller någonting sagdt som ej kunde hafva händt. Från denna, sakernas, sida är sålunda allting väl. Men ej så från ordens. Där är ännu en hake som binder oss vid ett ofullgjordt arbete; och så länge vi ej fullt tillfredsställande skilt oss ifrån denna, äro vi med vår tydning i samma läge som

den man som fullväl kan stå på sin ena fot, men ej så å den andra. Det är för att aflägsna detta men, som jag här åter tager till orda om Söderby-stenen. Dess bättre är det onda ej obotligt.

Men hvad är då här det onda som det varder nödigt att bota? Skall här gifvas en ny, en annan tydning? Nej, den af mig gifna är så vidt jag kan se den rätta, och fullt tillfredsställande, men i den ordagrund denna tydning hvilat uppå ingår en led som ej synes vara lika tillfredsställande och för det hela tryggande. Det är ordet FURþI, uttydt *förde*.

Jag har redan från första början själf påpekat detta (Söd. Runst. I, sid. 22) med de orden: »sannt är att *föra* i denna märkelse, *ducere*, ej är lätt att påvisa i vårt äldre mål». Och det är nog så. Det lär nog aldrig där kunna påvisas, då det för visso hör till skolmålet och där uppkommit genom det alltför trälsliga återgifvandet af ett latinskt *agmen ducere*, liksom ock af tyskans på samma väg tillkomna »*Heer führen*». På våra runskrifters tid kunde det väl hetat »*styra här*», men ej »*föra här*». Hade här stått STURþI i st. f. FURþI, då hade allt varit rätt.

Men nu står ej så. Där står FURþI, och detta kan ju ej vara annat än *fyrþi*, förde : hvar ligger då boten? Ja, så har jag sport mig själf rätt tidt och länge, men — underligt nog — utan att förr än det i viss mån var för sent, finna boten, fastän hon ligger midt framför oss, och är af ett slag som knappast någon tillitat oftare och vidare än jag. Boten ligger i tveläsning, här af UR, då vi för FURþI få FURURþI, som åter tydligen är ett *foryrþi* af ett sagnord *foryrþa*, afledt från ett *fororþ* utmärkande en *lis forunkis*, en härhöfvidsmans embete, så som det isl. *goðorð* utmärker en godes. FURþI står sålunda för FURURþI : innehade förord, d. ä. förde befäl, kommando. Att ordet *foryrþa* ej är att påvisa, gör intet hinder. Det är nog om det ej kan sägas därom att det är ogörligt. Den tydning af det hela vi sålunda komma till varder därmed ingalunda en annan än vår förra. Hon varder alldeles som förr (I, 22): »*Bruse förde då lands ledung : efter sin broder*» eller med andra ord: Bruse var nu, likasom före honom

hans broder Ihilp, förman eller höfvidsman för (Tiunda) lands ledung. Och detta skadar ej vår sak. Tvärtom. Men hvad hafve vi då vunnit? Jo, att vi kommit på rätt fot med ordatydningen och i samma samsa med det ordliga som med det sakliga. Vi hafva genom FURURþI, *förde*, kommit ifrån det vådliga FURþI, *förde*, nästan lika vådligt som FUR þIL, *for till*, och äro därmed löste från den hake som ännu band oss, kunnande, så framt ej annat yppar sig, tryggt öfverlåta åt vår tydning att ej längre stå bara på en fot, utan på båda.

Sålunda varder härigenom ingenting att rätta i min å Söd. Runst. I, 23 under C. gifna tydning, men väl i mina å föregående sida under A. och B. gifna omskrifningar af runristningen och det så, att i A. för FURþI får läsas FUR_URþI, och i B. för *förþi* läsas *foryrþi*.

II.

Om tiden när Söderby runsten markades och restes, har jag i det föregående (Söderby Runsten I, 22) ej kunnat utsäga något visst. Jag kan det ej heller nu; dock är min syn på saken nu något omskift. Jag tvekade förr mellan Prof. Bugges »omkring Aar 1030» och Brocmans »icke — äldre än 1160», dock med en stark lutning åt 1160. Härvid verkade å ena sidan frändskapen mellan konung Eriks vid den tiden fullbordade korstog till Finland och den å Söderbysten omnämnda färden till Tavastland under Fröger; å andra sidan en likligen något för stark uppskattning af hedendomens styrka under Blotsven. Eriks helgondyr har nu vid ljuset af Schücks och K. Stjernas utredning något bleknat. Blotsven föll inom några få år, och sedan höres ju ingen hedendom mera af. Men just denna hedendomens återsvallning under Blotsven vitnar väl om att kristendomen under föregående tiden hunnit till ett visst öfvervälde, illa lidet af de hedne. Och han hade haft god tid att växa under k. Olof Eriksson och dennes efterföljare Anund, Emund, Stenckell, alle kristendomens synnerlige vänner och främjare, om ock k. Emund såsom det gamla Svea-rikets konung ej var så särdeles hogad att träda under det kyrkliga oket. När jag så ser sakerna, kan jag ej längre skönja något

hinder för mig att om tiden för Söderby-stenen ena mig med prof. Bugge, då han såsom sagdt sätter henne till omkring år 1030, således till k. Anunds tid.

Men, är Söderby-stenen rest i k. Anunds tid, då vete vi ock när Asmund, runristaren och klerken, lefde, när Ihilp och Bruse lefde, och när härfärden till Tavastland under Fröger företogs : allt samman under k. Anunds tid, således under åren 1020—1051. År 1030 synes mig dock vara väl tidigt satt och Bugge har nog härvid varit starkt påverkad af sin syn på de många Frögerarne, och särdeles den å Tirsted-stenen (se ATS, X, 61). Låtom oss hellre säga: *omkring år 1045*. Då är, efter k. Knut den rikes död, vådan från Danmark mindre och k. Anund kan nu bättre hålla reda på Sveriges gamla skattland, något som hans fader konung Olof enligt Thorgnys förebräelser ej så vårdat som han borde. Måhända har det endast varit för att återföra en affallen landsända som Fröger och Ihilp drogo till Tavastland. Det hindrar ej att Asmund, om han var med, och andre med honom samhugade mera tänkt på Kristis rike än på Svea.

K. Anund och hans broder k. Emund (1051—1055?) höllo sig likligen båda troget till Upsala, och ej som deras efterträdare Stenckel och hans ättemän mest till Vestergötland. Nu var Asmund Kårason klerk likligen ock bosatt i Upsala, åtminstone ej långt därifrån. Här i näjden äro hans flesta kända runstenar, två i Gamla Upsala, en i själfva Upsala konungsgård, Lilj. 187. Asmund var som vi vete ej bara en vanlig runristare, han var mer än så: en mycket tillitad och framstående runristare, en verklig konstnär i detta yrke; han var därtill känd af ättstore män, i folkets ynnest som Bruse, i konungens som Fröger. Det skulle väl då vara mer än underligt, om denne man ej ock varit känd af och med de båda konungarne, och jämväl af dem särdeles väl sedd.

Men nu är det något som är rätt märkeligt att vi i den gamla Bremaboken (L. III, c. 14) af själfve kaniken Adam från just denna tid, k. Anunds och k. Emunds, höra talas om en prestman i Upsala med namnet Osmund eller Asmund, särdeles uppburen af k. Emund, som just för denna ynnest mot Asmund kommer i mycken missynnest hos ärkebiskopen af Bremen,

ja likligen just härför fått af kyrkans män sig åfäst veder-
namnet : slemme.

Reuterdahl, Sv. kyrkans historia I, 342 omtalar saken så:

»Emund hade efterträtt sin broder Anund. Ehuru han till en början kanske var hedning, synes han som konung hafwa varit christen. Han hade åtminstone hos sig en christen lärare wid namn Osmund (Asmund eller Emund). Denne hade under Anunds regering med Sigfrid kommit till Bremen och i skolan derstädes blifwit underwisad. Men hwarken der eller i Rom, utan, efter åtskilligt kringresande, i Pohlen hade han erhållit den biskopsordination han åstundade. Han heter sålunda en »hufwudlös» biskop. Efter nya resor återkom han till Sverige och blef emottagen af konung Emund. Hos denne utgaf han sig till och med, och var kanske äfwen erkänd, som erkebiskop. Den bremiske erkebiskopens sändebud sågo huru han lät bära framför sig det erkebiskopliga korset. Detta war en tillräcklig anledning hwarför han af dem icke kunde erkännas och huruledes det om honom kan heta »att han icke predikade den rena och oförderfwade läran för de nyomwända barbarerna». Bland sändebuden war en wid namn Adalward. Han war åtminstone till en början ordinerad till swenska folkets biskop — — — Denne Adalward måste isynnerhet bestrida Osmunds erkebiskopliga myndighet. Men de framställningar han och de öfrige sändebuden gjorde hos konung Emund blefwo icke aktade. Det heter att Osmund genom sitt wanliga swek förmådde konungen och hans folk att förwisa sändebuden, hwaraf det väl också war en följd, att Osmund sjelf fick fortsätta sin biskopliga verksamhet.»

Skulle detta vara vår fromme, ömme klerk och runristare, Asmund Kårason? Dragen äro icke smickrande, men de äro ej heller ritade af vänner. Att här imellertid *kan* vara vår Asmund, lär väl knappast kunna nekas; men det är långt därifrån till att det ock *är* han. Men »artigt» vore det, och spörjas må det. Vore det åter så, då vore ock vår Söderby runsten vid Gefle markad af — Svea rikes förste erkebiskop.

Jag har härvid med Bugge utgått från att Söderby runsten och Frögers färd till Tavastland tillhör k. Anunds tid, endast framflyttande tiden från 1030 till 1045. Men monne ej skäl vore att framflytta tiden ännu ett tiotal af år: till kring år 1055? Vi komme då in på k. Emunds tid, och vunne ej så litet därmed; allraförst det att vår kristna runmarkning, och Asmunds egen, finge något mera tid till sin uppväxt; men därjämte ock ett bättre samsvar för Frögersfärden med kända händelser och den styrandes lynne. K. Anund är visserligen

känd som »rifver i räfstum», men ock som särdeles fredkär. Endast i yttersta nödfall tyckes han hafva kunnat fås att ut-sända härar, ehuru gång på gång ombedd, lockad och frestad. K. Emund åter var »slitsker», d. ä. som slet åt sig, och ej gerna släppte från sig, »och ej godher att thrå i thy måle han vilde främja»; om honom vete vi att han, liksom han höll sig styf mot Brema-bispen och själf gjorde sig sin egen erkebiskop, så har han under sin korta konungstid en gång verkligen sändt en här »in patriam feminarum», det är Kvenland; som Adam säger: »till rikets vidgande», men hvarför ej hellre : att häfda sin och rikets rätt. (Jfr Thorgnys tal till k. Emunds farfader, hos Snorre). Det varder då ock troligare att det är han, och ej k. Anund, som sändt Fröger till Tavastland, ja, till och med visst, om, som dertill synes, dessa båda härfärder: Frögers till Tavastland, och Anunds, till Kvenland, i själfva verket äro en och samma, endast nämnd med olika namn, vid lag så som vi t. d. kunne om Sundsvall säga än att det ligger i Medelpad, än i Norrland. Härom varde vi endast så mycket vissare, när vi hos Adam, (L. IV, c. 17) inhemta att hans »qvinnornas land», det är Kvenland, ligger närmast Estland, och sålunda i första hand må utgöras af nuvarande Nyland, rätta Finland, och Tavastland. På ett annat rum (dsst. IV, 14) säges att Svearnes rike når till »terra feminarum» : Kvenland. Detta ligger således mellan Svearnes land och Esternas, närmast de sistnämndes. Kvenland, likasom ock Helsingland, har nog en gång i forn-tiden varit ett namn på all landen vid *Kven-botnen* eller *Helsing-botnen*, nu genom dålig återöfversättning från den latinska öfversättningen *Sinus Botnicus* i våra skolböcker gjord till det osvenska *Botniska viken*. Så småningom hafva från det gamla Kvenland afskilts i vester det från början med Kvenland liktydiga sedan insnäfrade Helsingland så som namn å det gamla Kvenlands vestersödra egnder, och i öster Tavastland såsom namn å dess östersödra. Så kunne vi lätt skönja huruledes Gefle-Söderby-stenens *Tavastland* hos Adam kunde kallas *Kvenland*; och det hinder för att båda härfärderna äro en och samma som ligger i de olika uppgifterna: Tavastland och Kvenland är bortfallet.

Men jämväl uppgifterna om öfverhöfvidsmännen synas gå åtskils. Adam uppgifver (III, 15) att k. Emunds son Anund varit öfverhöfvidsman för hären (*exercitus ejus*); af Söderby-stenen tyckes en Fröger varit det. Men också dessa uppgifter låta ena sig. För härfärden till Tavastland kunna härskeppen, som jag redan gissat i Söderby Runst. I, sid. 25, hafva afgått i olika flockar från olika hamnar, der de samnats; en flock, likligen norra rodhens, har samnats vid Gefle, som troligen ock var Tiundalands norra ledungshamn; dit kommo då Tiundalands ledungsskepp under Ihilp; när så alla voro samnade, afgingo de under Fröger såsom höfding för denna flock till den för alla flockarna samfälda mötesplatsen i Tavastland, der konungs-sonen Anund öfvertog det helas ledning. Så låta båda uppgifterna ena sig förmonligt utfyllande hvarandra*). Härfärden gick illa. Det var guds hämnd öfver k. Emund för att han gjort Osmund till erkebiskop, säger Adam. Tavasterne hade skademängt vattukällorna. Anund förgicks och hans här. Det var nog så ock Ihilp »vardt död å Tavastland».

Härfärden gick illa och k. Emund dog snart därefter af sorg och ålder. Med honom föll ock vår Asmunds erkebiskops-döme, d. v. s. om k. Emunds erkebiskop Osmund varit vår runmarkande Asmund Kårason. Troligen hann denne dock aldrig längre än till »klerk». Vid Kvenland-Tavastlandstoget bör *Adams* Osmund redan någon tid varit k. Emunds ärkebiskop, ty härtogets sorgliga utgång var ju Guds hämnd därför att k. Emund så länge och så »thrått» mot kyrkan hållit på sin erkebiskop Osmund. Och knappast hade väl heller k. Emunds erkebiskop gifvit sig till att marka runstenen efter Ihilp, eller låtit sig som detta i andra rummet nämnas efter medmarkaren Sven. Jag tror sålunda icke att vår Asmund Kårason varit samme man som k. Emunds Osmund erkebiskop. Det kan ett ögonblick spörjas, men icke längre.

Härmed är nu sagdt det jag denna gång haft att säga om Söderby-stenen. Det har ej varit mycket. Den rättelse jag haft att göra vid min tydning kan till och med nästan sägas

*) En annan utväg, för visso mycket enklare, vore den att i Anund och Fröger se en och samme man, k. Emunds son, antingen han nu burit båda namnen, eller ettdera namnet tillkommit genom misstag, i så fall tydligen namnet Anund.

vara omärklig. Märkligare och af mera vigt för mig är att jag nu, hvad runstenens tidsspörsmål vidkommer, jämväl från sakernas sida och åsynen på själfva händelserna föres till samma tid dit jag förr endast fördes af stenens skrift och mål d. ä. konungarne Anunds och Emunds tid. (Jfr I, s. 25). En vida större vinning vore dock, om det här kunnat göras endast någorlunda sannolikt att Söderby-stenens Tavastlandsfärd under Fröger sammanfaller med Bremabokens Kvenlandsfärd under Anund. Därmed vore ock afgjort till hvilken tid så Asmund Kårason som hans runristningar vore att föra: till k. Emunds korta konungstid och tiden däromkring. Till samma tid för Asmunds lif och gerning har ock kanslirådet Sander kommit (jfr Söderby Runst. I, 27), men ej på samma grund som jag. Då jag härvid mest stöder mig på sammanfallet af Söderby-stenens Tavastlandsfärd med Bremabokens Kvenlandsfärd, så är det afgörande för hr Sander den tydning han gifver af Järfsta-stenens þASATAIMUNT såsom ett : *då satt Emund* (såsom konung), en tydning som jag ej kunnat tillträda. Jag har (I, sid. 30) påvisat huru detta bättre kunde tydas med ett þAS(A)AT AIMUNT, þ — *efter Emund*. Vida bättre finner jag dock af gamla tillminnesskrifningar, att jag redan för länge sedan uttydt detta, sålunda:

þA ASA
AT AIMUNT

eller omskrifvet

þa Asa
at Æimund,

det är

*Sedan (riste) Åsa
efter Emund.*

Således ett visuord.

Spörjes nu åter hvad vi efter detta fullvisst vete om stenen, så kan därom ej mer sägas än förr. Fullvisst vete vi endast att en härfärd afgått till Tavastland under en Fröger och att därvid Tiundalands ledung, som endast konungen egde rätt att utbjuda, varit med under en Ihilp, som dött i Tavastland, och därefter under dennes broder Bruse. Detta är allt. Om tiden vete vi fullvisst intet. Men likligt synes att tiden är

k. Emund Olofssons tid, och att den Tavastlandsfärd här omtalas är densamma som den från Adam af Bremen kända ofärden till Kvenland. Söderby-stenen, liksom troligen de fleste Asmundstenarne, vore då ock från samma tid. På det spörsmål som vanligen göres om huru gammal Söderby-stenen och dess runskrift äro, kan det sålunda svaras: likligen snart en 850 år.

Gefle, i Juli 1898.

K. Hj. K.

III.

Från Kanslirådet m. m. Herr N. F. Sander har jag den 3 Oktober 1898 haft den förmonen att imottaga hans nyutgifna »Runinskrifter ånyo granskade af Fredrik Sander», Stockholm 1898. I dem vidrör Hr Sander bland annat ock Söderby-stenen vid Gefle.

Herr Sander fasthåller ännu att den Asmund Kårason som samman med Sven markat Söderby-stenen jämväl ristat runskriften å Piræus-lejonet. Härimot har jag, i Söderby Runsten I, s. 28, 29, inlagt tvenne jäf, i det att jag påvisat

1:o att å Piræus-lejonet ingen runristande Asmund finnes nämnd. Der hr Sander vill läsa OSMUN(T)R står + IUFUR. — Härimot sätter hr Sander endast ett »Jag vidhåller med bestämdhet denna läsning». Det säges icke att hr Sander hvarken själf eller genom andra efter min gensago låtit granska det påtalade rummet å den gipsafgjutning, som han »för att hafva en lätt tillgänglig kontroll för egen och andras forskning anskaffade», men som vill det synas mig han själf gjort sig väl litet till godo. — Hr Sander finner icke heller skäligen utreda huru de skilnader tillkommit mellan Hansens ritning och den Sanderska kopian som jag påpekat (Söderby Runsten I, s. 28, 29.)

2:o har jag påvisat, att, om ock hr Sander hade rätt i sin läsning och där verkligen stode OSMUN(T)R, så kunde i alla fall på grund af stafsättet denne runlejonets Asmund icke vara Söderby-stenens Asmund Kårason, enär, der denne nytjar Z, å runlejonet alltjämnt nytjas R. Runlejonets — AR × þISAR × þAIR × skulle af Asmund Kårason hafva skrifvits:

— AZ × þISAZ × þAIZ. Hr Sander har i sitt återgifvande af lejonets runskrift ej ett enda Z; så ej heller Rafn. — Vid detta för saken fullt afgörande skäl mot hr Sanders påstående har hr Sander icke ett enda ord att säga. Det är som det icke kommit för hans ögon.

Hr Sander vidhåller likaledes sin en gång gifna tydning af Järfsta-stenens þASATAIMUNT : *då satt Emund (å stol)*, d. ä. då var Emund konung. Med detta skulle då ock ett fullgillt vitnesbörd vara gifvet om tiden då Asmunds-stenarne — och bland dem är Söderby-stenen — hade tillkommit. Häri-mot har jag påvisat (Söderby runsten I, 30) att detta vitnesbörd icke kan godkännas, enär

1. þASATAIMUNT taget som þA SAT AIMUNT : då satt Emund, ej kan vara detsamma som: *då var Emund konung*, för thy att *sitja* aldrig haft märkelsen: vara konung,

2. det kan icke heller ens gerna vara: *då satt Emund*, ty »knappast hade väl heller i k. Emunds tid, särskildt om just detta» (att stenen vore huggen i k. Emunds tid) »skulle utmärkas, ett så vårdslöst och så tvetydigt» (eller hellre missledande) »skriftsätt nytjats som här i AIMUNT för *Aimuntr*, liksom ett: *då satt mig för då satt jag*».

3. Å ingen runsten, förr än å de vida senare förekommer något slags utmärkande af tiden för dess huggning, allraminst med konungens namn.

4. Yttermer har jag som den enda rätta utvägen att tyda förevarande þASATAIMUNT just framhållit det af hr Sander (Marmorlejonet s. 40) såsom »orimligt» förkastade »*at aimunt*»: efter Emund, redan då föresläende den tydning þas(a) *at aimunt*, som jag sedermera här (sid. 24) utbytt mot þa *asa at aimunt*.

Hvad har nu hr Sander att härimot mäla? Hvilka kunna vara hans motskäl? och hur är det med dem?

1. Mot min påminnelse att SAT ej, som hr Sander gör, kan tydas med: *var konung*, har hr Sander ej uppvisat ett enda fall som kan stödja hans tydning. Hr Sander har visserligen (Runskr. s. 6) något om *sitja at stóli*: vara konung, med

det tillägget att »meningen förändras ej om *at stóli* utelemnas». Men detta bör hr Sander då uppvisa, och det har han icke gjort.

2. Mot min påminnelse att för den tydning hr Sander gifver af þASATAIMUNT, där borde hafva stått ej AIMUNT, Emundum, utan AIMUNTR, Emundus, låter han mig veta något som jag aldrig hvarken glömt eller nekat till, d. ä. »att i de namn som slutas med *R* efter konsonant, (hr Sander menar väl: nominativens *R*) »detta *R* icke sällan utelemnas», och så skulle här AIMUNT mycket väl kunna vara för AIMUNTR. Men hr Sander har här glömt åtskilligt, såsom först att detta bortfall af *R* är att räkna som ett slarfvigt skriftsätt, tidast å yngre runstenar, och att Asmund, om han någonsin låtit det komma sig till last, allraminst kunde göra det i sin egen konungs namn och det just då, när han »på den framstående platsen under det kristna korset» tog sig för att i den djupa känslan af sin »tacksamhetsskuld» till konungen med dennes namn datera den runsten derå han huggit (Sander, Runskr. s. 5, 11). — Hr Sander glömmar därjämte att det ej låter sig göra att med ett om ock vanligt skriftslarf försvara en grammatiskt otillfredsställande tydning, allraminst då, som här, denna därtill saknar hvarje stöd så i hvad vidkommer ordens märkelse (*sitja*: regnare) som i vanlig sed å våra runstenar.

Till försvaret för sitt AIMUNT lika med AIMUNTR upprepar nu hr Sander efter Liljegren en mängd fall der nämnda — *R* saknas. Har hr Sander pröfvat om alla dessa fall äro pålitliga och ej fel som tillhöra afskrifterna? Jag har ej eftersett huru därmed är, men underligt är att när herr Sander sist utbrister (Runskrifter s. 5): »Ja, själfve runristaren Osmund — — — har tecknat sig *Osmunt markapi*: L. 311, 264», så äro båda dessa fall af det slaget att de alls icke äro till; ty L. 311, Skällero, Funbo s., företer endast ett — *Osmunt*..., der enhvar som känner sin Liljegren genast vet att *O* och *t* endast äro af Liljegren gissade. Den af Liljegren här åkallade Bautil 545, har allenast ett SMUNI. Något *Osmunt markapi* finnes här hvarken hos Lilj. 311 eller Bautil 545, endast hos hr Sander, Runskrifter s. 5.

Ej bättre går det med hr Sanders uppgift om *Osmunt markapi* å L. 264, Häringe gård i Elfkarleby s. — Visserligen möter där hos *Liljegren(!)* ett *Osmunt markapu*, men ej *markapi*. Dock detta är ingenting. Saken är värre än så: hela denna L. 264, Häringe gård, Elfkarleby socken, har ock det felet att aldrig hafva varit till, utan har genom misstag för en annan sten, efter en dålig afskrift inkommit i Liljegrens Run-Urkunder såsom 311. Den rätte stenen är L. 1052, Flärängs skogsmark i Valbo socken i Gestrikland. Men jämväl där kommer hr Sanders uppgift om ett *Osmunt markapi* till korta. Stenen har jämlikt L. 1052 *Suain ouk Osmunrt markapu*; enligt Baut. 1098 *Suain ouk Osmynrt markapu*, båda med det *R* som hr Sander påstår där saknas.

Huru nu hr Sander kommit till dessa underliga vitnesbörder om att Asmundr skulle själf i runskrift skrifvit sitt namn utan nämne-*R*, det må han själf utreda. Märkligt är dock att det hos Lilj. verkligen finnes ett OSMUNT MARKAPI, men det är hvarken L. 311, ej heller L. 264, utan L. 308, Lund, i muren, Funbo socken. Där säges stå OSMUNT. MARKAPI. — Men hur är det nu fatt med denna Lund-stenen i Funbo? Dybeck, Svenska Run-Urkunder, II s. 17 har ur Lars Bures samling af runstensritningar en uppgift om stenen såsom hemma i Vaxala socken. Det är dock tydligen samma sten som L. 311 i Funbo, men här hos Lars Bure förekommer intet *Osmunt . markapi*, endast . . . *t markapi*. Lars Bure har påtagligen endast fått ett stycke af stenen afritadt. Detta visar att stenen varit i stycken och detta likligen redan vid den tid då den af Liljegren åkallade AR (: Rhezelius) afritade det hela. Huru som helst må där då åtminstone redan varit ett brott eller en remna före *t markapi*. I detta brott eller remna har likligen det före *t* gående *R* i *Osmunrt* förkommit. Slikt är ofta känt från våra runstenar. L. 311 är således intet ojäfvigt vitne för att Asmund skrifvit sitt namn utan nämne-*R*. Detta kan stenen endast då varda om, sedan han ånyo vordit granskad, vi skulle finna att där ingenting kan hafva bortfallit före *t* i *Osmunrt*, åtminstone icke något *R*. Men troligen är stenen icke mer att återfinna, likasom hälften deraf likligen var borta redan i Lars Bures tid. — Också detta

vitnesbörd, L. 311, det enda till hr Sanders förmon, men som hr Sander själf på någon måte bortbytt mot de alls icke hithörande L. 311, 264, har således ej heller mera att säga i saken än dessa. Det finnes sålunda ingenting som vitnar för att Asmundr någonsin rist detta sitt namn utan nämne-*R*, åtminstone så vidt vi nu vete.

Till styrka för AIMUNT = AIMUNTR framhåller hr Sander sedan att å k. Anund Jacobs mynt dennes namn är pregladt *Anunt*, ej *Anuntr*. »Detta kan också gälla», säger hr Sander (Runskr. s. 6), »om namnformen *Aimunt*, ehuru några mynt från Emunds korta regeringstid icke äro kända». Härvid glömmar hr Sander först att något *Anuntr* redan af det skälet ej kan förekomma å k. Anunds mynt att dessa inskrifter ej äro å svenskt mål, utan, likasom fadren k. Olofs mynt och de samtida engelsk-danska konungarnas mynt, å latin eller engelska eller ett blandmål af båda. — Men härtill kommer att det likligen ej heller någonsin funnits något mynt af k. Anund Jacob med hans namn pregladt *Anunt*. Hvadan detta ändande *t*? Enligt Hans Hildebrand, Sveriges Medeltid, I, 784, äro k. Anunds mynt »ganska få och sällsynta». Statens historiska museum i Stockholm lär enligt en annan uppgift ej äga mer än en fem, sex stycken. Troligen äro alla de olika slagen af dem i afbildning upptagna hos Hildebrand, Sv. M., s. 784; men icke finnes där någon *Anunt*. Likligen menar hr Sander Hildebrands fig. 355, men där står *Arncunt*, ej *Anunt*, och detta *Arncunt* kan ej heller gerna vara för *Anund*. Vida troligare synes mig att det är för *Hardaknut*, jfr bland Hildebrands »k. Hardaknuts mynt med lam och dufva» fig. 378, der vi för *Hardacnut* likaledes finna *Hardacunt*. Och detta sista *Hardacunt* är ock likligen namnets rättare skepnad, då det tydligen är en afstubbning af ättefadrens, k. Gorms fulla namn *Harda-gundthorm*, såsom vi kunne utleta det af fullnamnet i Adam, I, 57: *Hardecnudth Wrm* jämfördt med afstubbningen i Adam, I, 54: *Hardegon*. Namnet på en väg vordet *Gorm* af *Gond-porm*, vardt på en annan genom (*Harda-gond*), *Hardegon* under påverkan af ättenamnet *Knut* till *Hardacunt*, *Arncunt*, *Hardacnut*. Ett Hardaknuts mynt slaget af pormod i Sigtuna är ej mera underligt än ett darsammastädes

af samma mästare slaget med »*Cnut rex Sv. d. v. s. Knut Svenskarnes konung*» (Hildebrand, Sv. M., I, 785). — Huru som helst, något k. Anund Jacobs mynt med dennes namn pregladt *Anunt* har likligen icke funnits; och har det funnits, kan det ej på minsta sätt stödja hr Sanders yrkan att få AIMUNT lika med AIMUNTR.

3. Jämväl för min påminnelse att till en slik tidsutmärkelse som hr Sanders »då regerade Emund», ja också till hvarje annan tidsutmärkelse, ej finnes minsta liknelse å andra den tidens runstenar, är hr Sander stendöf: ej ett ord säges härom, lika litet som något fall till stöd för hr Sanders daterande tydning framdrages, och det af goda skäl: enär intet dylikt står att finna.

Och hvarför skulle Asmund, just å Järfsta-stenen, ensamt på Järfsta-stenen, och därtill med sin konungs namn hafva ut-satt tiden för sitt arbete på stenen, eller för deras lifstid som läto upprätta minnesvården? Det lär ej vara lätt att finna något rimligt skäl därtill. Och hr Sander monde verkligen själf hafva gjort sig detta spörsmål, tyckes det, då han (Runskr., s. 5) säger: »Jag skall här nedan anföra, hvarför Osmund antagligen hade sina goda skäl att särskildt markera konung Emund och hans regeringstid» och längre fram (Runskr., s. 11) så ut-låter sig: »Han» — Asmund — »stod hos konungen i tack-samhetsskuld och hade allt skäl att på Järfsta-stenens minnes-märke inrista orden: Då satt Emund, då var Emund konung!» I denna tacksamhetsskuld till k. Emund skulle nu Asmund varit därför att, enligt hr Sander, k. Emund ej allenast gjort honom till sin hofbiskop och erkebiskop, utan ock tagit honom i sitt hägn imot påfven och erkebiskopen i Bremen. Vare därmed emellertid huru som helst, låt runristaren Asmund vara den samme som biskop Osmund, det varder väl ändå i alla fall för de fleste rätt vanskligt att komma till rätta med, både huru hr hof- och erkebiskopen ännu efter sin utnämning kunde hafva tid att drifva runristning uppe i Gestrikland, och, än värre, hvarför han på ett så ovanligt sätt skulle gifva sina tackkänslor luft på Järfsta-stenen, på en minnesvård som trenne bröder i Gestrikland reste åt sin fader (enligt Sander: sin »färdekamrat») och der Asmund endast var en oskyld yrkesman

tillkallad för att inhugga slingor och runor, men ej för att på något sätt uttala sina enskilda känslor vare sig för konungen eller någon annan, något som för visso icke heller skulle hafva tillåtits honom af hans arbetsgifvare. Och hvarför har Asmund ej hellre utgutit denna sin daterande tackkänsla på Söderby-stenen, den enda som vi något så när kunne veta vara tillkommen efter Tavastlandsfärden, och således vid en tid då k. Emund lefde och Osmund var hans biskop. Alle andre Asmunds-stenar, och sålunda ock Järfsta-stenen, kunna lika väl vara tillkomna under k. Anunds tid eller k. Stenckels, som under k. Emunds. Huru som helst är det visst att hr Sander hvarken gifvit något verkligt svar, än mindre något tillfredsställande svar å det så viktiga spörsmålet, hvarför Asmund-Osmund skulle just å Järfsta-stenen tillägga detta i sitt slag ensamma »Då satt Emund». Men så länge detta icke är gjordt, kunne vi ej heller annat än finna att likasom det är trefaldt vrängt att af Järfsta-stenens þASATAIMUNT

a) göra ett þa sat aimunt

b) tyda detta med: tunc sedebat Emundus (för Emundum)

c) och detta sedan med: tunc regnabat Emundus

så är det ock trefaldt vrängt att

d) med hr Sanders tolkning af þASATAIMUNT såsom underlag påstå detta vara hugget i k. Emunds tid — det kan gerna vara det af andra skäl —

e) hugget af hans hof- och erkebiskop Osmund

f) för att uttala dennes tackkänslor mot konungen, något som både är otroligt i sig, vore något alldeles ensamt i sitt slag, och ej heller skulle af arbetsgifvarne hafva vordit tillåtet.

Hr Sander har dock ännu ett skäl till styrka för sitt þASATAIMUNT: då var Emund konung. Det heter i Runskr. s. 5: »Läsaren behagade ånyo betrakta runstenen och dess inskrift: han skall då ej kunna undgå att anmärka den framstående plats under det kristna korset, som satsen *då satt Emund* fått och dessa runor i den utmärkt vackra ristningen förråda icke någon annans hand än de öfriga». — Härvid må jag svara att jag aldrig märkt och heller aldrig af någon hört att det på våra runstenar skulle finnas någon »framstående plats», hvarken »under det kristna korset» eller annorstädes, vare sig

för biskopar att tacka konungar på eller för något annat ändamål. Högre än både biskop och konung stodo väl ock då »Gud och Guds moder», men jag tror ej att hr Sander skall kunna påvisa något framstående rum för deras omnämnan, utan omnämnas de som det faller sig, stundom först i en slinga, oftare sist, och ej så sällan utom slingan, när skriften varder längre än denna. — Hvad talet om »någon annans hand» vidkommer så lär det nog vara allt för vanskligt att i vår runskrift skilja hand och hand. Men stafningen kan nog hos olika runristare vara mer eller mindre genomgående olika. Här i þASATAIMUNT skulle vi af Asmund hellre väntat þOSATAIMUNT; jfr Söderby-stenens þO.

4. Jag har nu pröfvande genomgått alla så mina skäl mot hr Sanders þA SAT AIMUNT: *då satt Emund: då var Emund konung*, som särskildt hr Sanders motskäl till försvar för sin tydning. Återstår nu att höra, tycker läsaren, med hvad skäl hr Sander uppvisat det »orimliga» i den af mig föreslagna tydning af þASATAIMUNT, i motsättning till hr Sanders *sat Aimunt*: Emund satt, byggd på det efter runsed vanligare *at Aimunt*, efter Emund. Det säger sig själf att då hr Sander så fast vidhåller sin egen tydning han först bör hafva undanröjt alla denna motsatta meningar. Ja, det tyckes så, men — —. Hvilka äro då här hr Sanders motskäl? Ja, de äro här — inga. I en discussion med hr Sander förekomma stundom rätt underliga fall. Ett är det att hr Sander alls icke hör hvad motståndaren säger: det är som om det sagda aldrig varit sagdt. Här möter ett ännu underligare fall. Hr Sander visserligen hör det som säges: han trycker af det, men — han förstår det icke. Det kan icke falla någon annat in än att han verkligen gjort sig all möda att förstå det; men det går icke: gåfvorna äro så olika här i verlden! Och hvem kan nu undra på om hr Sander i harmen så släpper ifrån sig några ord om »omotiveradt — — — goddag yxskaft». På slikt som en icke förstår, kan en nu icke inlåta sig i svaromål, och så — är hr Sander, när han ingenting förstår, ifrån hela saken, alldeles så som när han ingenting hör. Ledsammast är dock härvid att vi sålunda ingenting få veta om de dråpliga skäl dermed hr Sander för visso skulle hafva nedslagit hela saken,

om han bara förstått det han icke kunde förstå. Huru som helst är det nu imellertid visst att hr Sander under all sin äflan att försvara sin konung-Emunds-tydning icke med ett ord ens bjudit till att gendrifva den tydning af þASATAIMUNT med *at Aimunt*: efter Emund, som jag påyrkat. Men låter hr Sander sålunda min tydning stå, då är därmed ock hans egen fallen.

Härmed har jag ändat mitt genmäle mot hr Sander i hvad han om Söderby-stenen och dermed sammanhängande, främst Järfsta-stenen, i sina nyss utgifna »Runskrifter» utsagt, och öfverlåter så saken åt läsaren. — För min enskilda lott har jag icke kunnat finna något skäl att afvika från det omdöme om hr Sanders tydning af þASATAIMUNT som jag redan i Söderby-stenen I, sid. 30 uttalat och sedan här i Söderby-stenen II fullare utfört. Stridens innersta kärna har varit den, om Järfsta-stenen kan sägas afgifva det vitnesbörd om tiden för Asmund Kårasons lif och lefnad som hr Sander påyrkat då han i dess omnämnda Emund vill se konung Emund Olofsson, *eller* om, som jag ser det och påstår, Järfsta-stenen med sin Emund icke alls lemnar någon upplysning om Asmund Kårasons lifstid, enär den där omnämde Emund endast är en vanlig »okänd» Emund, ej k. Emund Olofsson. — Men detta hindrar i alla fall icke att Asmund Kårason kan hafva varit samtida med k. Emund Olofsson. Och så långt kunne vi komma att detta varder högst sannolikt; men ej mera, ej fullvisst. Vägen dit går dock ej öfver Järfstastenen med hans *Emund*, utan genom Söderby-stenen vid Gefle med dess »lands ledung» under Ihilp sänd till »Tavastland» der Ihilp dör. Det är ordet »landsledung», LANKLANS, som visar att vi här hafve för oss en härfärd utsänd af Svea Rikes konung, och ej, som så ofta sagts, en vikingafärd af enskildt tilltag, men då varder det knappast någon annan konung att gissa på än k. Emund Olofsson, helst vi om honom genom Adam vete att han under sin egen son Anund afsändt en här till Kvenland der både sonen och hären förgingos. Huru Kvenland och Tavastland kunna enas har jag redan visat. Det är imellertid, så vidt jag vet, hr Sander den

hedren tillkommer att först hafva påyrkat sammanfallet af båda dessa härfärder som en och samma (Marmorl. s. 46), vare sig han nu kommit till det genom slumpen af en misstyding, eller på andra vägar. Illa är imellertid att sammanfallet ännu icke är fullvisst, endast sannolikt; men godt är att det är så sannolikt som det är, alltid tillräckligt att i sin mon åt Söderby-stenen vid Gefle häfda dess höga värde som en af vårt lands och vårt folks märkligaste talande minnesvårdar.

Genom hr Sanders Runskrifter s. 2, 3 har jag kommit till kunskap om ett tryckfel i Söderby Runsten I, sid. 27, rad. 3 nedifrån: *Erik* för *Emund*. Jag är så mycket mera ledsen öfver det som jag sålunda råkat »lägga» hr Sander »en oriktighet i munnen». Dessbättre har hr Sander själf likligen snart funnit »att hr Kempff genom en lapsus calami råkat skriva *Erik Olofsson* i stället för *Emund Olofsson*», och så mycket både lättare och vissare, som jag en tio, tolf rader högre upp i samma utsago har det rätta: *Emund Olofsson*, och det hela tiden endast är tal om k. Emund, icke alls om någon Erik, långt mindre Erik Olofsson. Huru som helst, *errare est humanum*. Jag tror därför icke alls att det är till någon slags gengäld som hr Sander i Runskrifter sid. 16 på knappt en half sida lägger mig ej mindre än en half tolf tryckfel »i munnen» eller hvar det är.

På tal om tryckfel vill jag här ock nämna att jag själf funnit ett i samma min skrift, och det ett som ej så lätt rättar sig själf. Det är i Söderby Runst. I, å sid. 16, der jag har L. 147 för L. 197, runsten å Eka eller Eke äng i Vaxala socken och härad i Tiundaland. — Denne runsten har brytt mångas hjärnar, senast hr Sanders (Runskr. sid. 39). Där är särskildt ett *oins*, som länge varit en hård nöt att knäcka. Må det tillåtas mig att här nämna min gissning! Jag tror här för *oins* böra läsas *uns* med det U af endast två räta stafvar som af mig först påpekats å Ockelbo-stenen (Bild- och Runstenen i Ockelbo s. XIII). Vi få då här: KUP HULBIN UNS : *gup*

hyllpin uns : isl. *guð hyllpi oss*, hulpe oss gud! dermed vi både äro af med den hårda nöten, och, som mig synes, kunne vinna en god tydning af hela inskriften. Vi hafve därtill det så märkliga UNS : *oss*, som nog flere monde icke vilja tro uppå.

Gefle i Oktober 1898.

K. Hj. K.

IV.

Söderby Runsten I, sid. 33 har jag redogjort för huruledes jag i handskriften om svenska runstenar af Olaus Celsius (II s. 40) funnit en så vidt jag vet förr ej omtalad ritning öfver Söderby-stenen af den 18 juli 1726, således yngre än ritningen i Bautil 1101, men jämte denna, sedan Bures ritning bortkommit, den enda kvarvarande från tiden då runstenen ännu var nästan hel, och ej som nu med nästan hälften borta.

Genom välvilligt tillmötesgående från Kongl. Bibliotheket i Stockholm har jag under vistelse därstädes denna sommar kunnat med hjälp af hr Justus Cederquists kemigrafiska atelier få de åtgärder vidtagna att jag nu kan å nästkommande sida inför läsaren förete nämnda Celsii afritning i kemigrafiskt aftryck.

Nedtill å denna står något af Celsius skrifvet som börjar med *rutorna*, och verkligen synas å Celsii ritning svaga spor efter en ritning med blyerts liksom ett gradnät, tydligen till ledning och lättnad vid afritningen. — Med det uppifrån nedåt gående strecket längs öfver afritningen har Celsius, som det tyckes af liknande streck vid andra hans afritningar, velat utmärka att han i Acta Lit. Suec. redogjort för inskriften.

Gefle, i November 1898.

K. Hj. K.

Runristningarna å Söderby runsten vid Gefle,
enligt ritning af Ol. Celsius år 1726.

Undertecknade, utsedde att granska *Gestriklands Fornminnesförenings* räkenskaper för 1897, få härmed afgifva följande

Berättelse:

Tillgångarne vid 1897 års början Kr. 1,544: 73
innestående i Gefle Stads Sparbank.

Inkomsterna under året hafva varit:

En stiftande ledamotsavgift.....	Kr.	25: —
123 års ledamotsavgifter	„	369: —
Sparbanksränta	„	55: 83
	Kronor	449: 83

Utgifterna under året hafva varit:

Meddelanden för 1897	Kr.	142: 50
En resa till Stockholm m. m.	„	33: 56
Skrifbiträde	„	5: —
Skrifmateriel och Postporton.....	„	16: 09
Inkasseringsavgift för ledamotsavgifterna	„	20: —
Återbetalt till kassamannen förskotterade.....	„	1: 02
Insatt i Gefle Stads Sparbank	„	220: 83
Kontant i kassan	„	10: 83
	Kronor	449: 83

Tillgångarne vid årets slut:

I Gefle Stads Sparbank innestående	Kr.	1,765: 56
Hos kassamannen innestående	„	10: 83
	Kronor	1,776: 39

Efter sålunda verkställd revision och då räkenskaperna äro med omsorg förda och med nödiga verifikationer försedda, få vi tillstyrka full och tacksam ansvarsfrihet för det år denna revision omfattar.

Gefle den 25 April 1898.

Fr. Kramer.

Hjalmar Ewerlöf.

Förteckning

öfver

Gestriklands Fornminnesförenings Ledamöter.

Stiftande ledamöter,

som en gång för alla betalt minst 25 kronor.

Ahlström, Alex., Kronolänsman, Ockelbo.
Andersson, N. P., Byggmästare, Gefle.
Benedicks, G., Bruksegare, Gysinge.
Björkman, C. A. T., Landshöfding, Gefle.
Cavalli, B. G. J., Apotekare, Sköfde.
Fagerlund, C. A., Landshöfding, Kalmår.
Folin, W., Disponent, Hammarby.
Göransson, H., Bruksegare, Sandviken.
Kempff, H., Lektor, Gefle.
Kronberg, B. G., Grosshandlare, Gefle.
Lindblad, G., Possessionat, Gefle & Lexa.
Lundberg, C. A., Bruksförvaltare, Ockelbo.
Lundeberg, Chr., Bruksegare, Forsbacka.
Nordström, C. J., Vinhandlare, Gefle.
Nyström, G., Major, Gefle.
Pousette, S. F., Kapten, Gefle.
Rennerfelt, Th., Ingeniör, Uhrfors.
Rettig, John, Konsul, Gefle.
Schinkel, C. D. v., Bruksegare, Stockholm.
Stolberg, B., Grefve, Norrköping.

= 20.

Ledamöter, som erlägga årsavgift.

Ahlgren, F., Fabrikör, Gefle.
Allgulander, S. P., Handlande, Gefle.
Almegren, C. L., Förste Landtmätare, Gefle.
Amberger, F., Bryggmästare, Gefle.
Andersson, C. M., Skeppsmäklare, Gefle.
Andersson, N. G., Stadsmäklare, Gefle.
Arnell, H. W., Lektor, Gefle.

Arnell, K. E., Fil. Doktor, Gefle.
Belin, J. F., Skräddaremästare, Gefle.
Berggren, C. W., Borgmästare, Gefle.
Bergh, C. A., Lazarettsläkare, Gefle.
Bergius, Gust., Cigarrhandlare, Gefle.
Björk, O., Disponent, Gadö, Valbo.
Björnstjerna, R. M., Generalmajor, Stockholm.
Blom, I. Th., Apotekare, Gefle.
Bodman, C. E. C., Tullförvaltare, Gefle.
Brehmer, W., Öfverste, Södertelje.
Brodin, O. A., Skeppsbyggare, Gefle.
Brändström, R., Kommissionär, Gefle.
Bäcklin, Rob., Läkare, Gefle.
Cratz, E. A., Kronokassör, Gefle.
Delin, J. E., Grosshandlare, Gefle.
Dybeck, Fr., Inspektör, Gefle.
Ekelund, J., Löjtnant, Gefle.
Eklöf, Ernst, Hamnkassör, Gefle.
Elfstrand, P. G., Grosshandlare, Gefle.
Engström, P., Bankdirektör, Gefle.
Engvall, Ernst, Grosshandlare, Gefle.
Engwall, V. T., Grosshandlare, Gefle.
Ericsson, I. G., Telegrafkommissarie, Gefle.
Eriksson, E., Possessionat, Torsåker.
Ewerlöf, H., Bokhandlare, Gefle.
Florman, C. M., Häradshöfding, Gefle.
Florman, M., f. d. Landssekreterare, Gefle.
Fogelberg, H., Löjtnant, Gefle.
Fyhrvall, O., Lektor, Gefle.
Grape, A., Förste Stadsläkare, Gefle.
Göransson, A., Riksdagsman, Kungsgården.
Göransson, L., Fabrikör, Gefle.
Hagelin, H., Fabrikör, Gefle.
Hallberg, W., Grosshandlare, Gefle.
Hector, L., Kapten, Gefle.
Hedberg, J., Bruksförvaltare, Kungsfors.
Hedenström, C. V., Häradshöfding, Gefle.
Hedin, E. A., Stadsarkitekt, Gefle.
Hellberg, L. G., Grosshandlare, Gefle.
Henning, K. B., Kyrkoherde, Sigtuna.
Herlenius, D., Kamrer, Gefle.
Holmberg, F., Grosshandlare, Gefle.
Holmström, Georg, Kamrer, Gefle.
Hultman, A., Apotekare, Gefle.
Humble, O. H., Kyrkoherde, Ofvansjö.
Hälén, J., Rådman, Gefle.
Hägerstrand, P. J., Konsul, Gefle.
Höglind, V., Rådman, Gefle.
Höglund, E., Disponent, Gefle.
Insulander, G., Folkskoleinspektör, Gefle.
Juhlin, E. G., Stadskamrer, Gefle.
Kjellerstedt, N., Grosshandlare, Gefle.
Kjellerstedt, P., Grosshandlare, Gefle.

Kramer, Fr., Kapten, Gefle.
Kronberg, Erik, Grosshandlare, Gefle.
Lagerholm, A. F., Kapten, Gefle.
Lidén, Th., Stadsfiskal, Gefle.
Lilliehöök, G., Major, Kungsgården.
Lindh, V., Disponent, Gefle.
Lindeberg, W., Grosshandlare, Gefle.
Lundeberg, Aug., Bruksegare, Oslättfors.
Lövgren, N., Kyrkoherde, Gefle.
Malmborg, O. von, Brandchef, Gefle.
Martin, Bernh., Direktör, Gefle.
Melinder, J., Grosshandlare, Gefle.
Moberg, G., Kapten, Gefle.
Nernst, J., Landtbruksingeniör, Gefle.
Nilson, A., Ingeniör, Gefle.
Nilsson, J., Bryggare, Gefle.
Nilson, N. J. A., Rektor, Gefle.
Nilsson, A., Kommissionär, Gefle.
Nordén, N., Arkitekt, Gefle.
Nordgren, Anders, Skeppshandlare, Gefle.
Nordgren, E. A., Läderhandlare, Gefle.
Nordin, R., Sparbanksdirektör, Gefle.
Nordström, S., Grosshandlare, Gefle.
Odahl, C. A., Grosshandlare, Gefle.
Olsson, Axel, Fabrikör, Gefle.
Ozarowsky, John, Fabrikör, Gefle.
Palmkrantz, C. A., Ingeniör, Gefle.
Post, A. von, Häradshöfding, Gefle.
Rettig, Edv., Kapten, Gefle.
Rosén, J., Apotekare, Stockholm.
Rosenlöf, O. T., Organist, Ofvansjö.
Rydberg, C. J., Kyrkoherde, Hedesunda.
Röding, R., Rektor, Göteborg.
Sandqvist, S. J., Borgmästare, Hudiksvall.
Sandström, E. J., Disponent, Gefle.
Schotte, A., Länsnotarie, Gefle.
Schough, R., Öfverstelöjtnant, Gefle.
Sjöberg, A. Ferd., Fabrikör, Gefle.
Sjöström, C., Grosshandlare, Gefle.
Sjöström, Gust. A., Fabrikör, Gefle.
Sjöström, Rud., Målaremästare, Gefle.
Smith, J. J., Landssekreterare, Gefle.
Stenbeck, C. V., Grosshandlare, Gefle.
Ström, C. M., Landskamrer, Gefle.
Tillberg, S., Källarmästare, Gefle.
Trolle-Bonde, C. J., Grefve, Trolleholm.
Törnlund, J. P., Stadskassör, Gefle.
Wadman, Isak, Bryggare, Gefle.
Wallgren, C. A. F., Regementsintendent, Gefle.
Weibull, K., Läkare, Gefle.
Westergren, Isak, Grosshandlare, Gefle.
Westin, E., Riksdagsman, Hamrånge.
Vicken, C. D. H. von, Direktör, Gefle.

Zetterström, N., Fabrikör, Gefle.
Ångman, F. L., Kyrkoherde, Öster Fernebo.
Öberg, G., Tandläkare, Gefle.
Ödman, N. P., Lektor, Gefle.
Öhman, Ernst, Kronobokhållare, Gefle.

= 118.

Innehåll: Ryssarnes anfall på Gefle 1721 med bilagor, sid. 1. — Söderby runsten vid Gefle, sid. 17. — Revisionsberättelse, sid. 37. — Ledamotsförteckning sid. 38.